

Veckans växt v. 12 2010

Idegran (*Taxus baccata* L.)

Idegran finns i hela landet, men vilda exemplar är ganska sällsynta. Idegranen växer på fuktig kalkhaltig mark nära kusten och återfinns längs kusterna upp till Dalälven samt på Öland och Gotland. Den trivs dock i de flesta jordar och kan stå i både full sol och djup skugga.

Idegran kan bli mycket gammal, bland de äldsta träden i Europa. Det växer dock mycket långsamt. Det största funna idegransträdet beräknas vara 2000 år och har en omkrets på 4 meter. Under gynnsamma förhållanden kan trädet bli upp mot 20 meter högt.

Idegran är ett vintergrönt träd med barr som är ca 10-40 mm långa. Fröna är ca 5-8 mm och omgivna av ett rött köttigt hölje. Hela växten är giftig, utom det röda fruktköttet som äts av fåglar. Det räcker med små mängder för att förgifta en människa, häst eller ko. Linne menade att den var så giftig att man inte ens rekommenderade någon att vila under en idegransbuske.

Växten har varit omtalad i många skrifter sedan lång tid tillbaka, och förknippades med trolldom. För att hålla troll och häxor borta kunde man bära ett kors av idegran på sig. Vissa menar att Yggdrasil i själva verket inte var en ask utan en idegran.

Idegranens trä är mycket vackert och det används till bland annat instrument och finsnickerier. De traditionella engelska långpilbågarna brukade också tillverkas av idegran. Kelterna sägs ha doppat pilspetsar i extrakt av idegran för att förgifta sina offer.

Nedanstående sorter av *Taxus baccata* L. fanns på experimentalfältet Stockholm under slutet av 1800 talet:

- 'Barroni'
- 'Dovastoniana' Originalträdet planterades 1777. Sorten finns fortfarande kvar.
- 'Elegantissima' Gyllende färg, en mycket populär sort även idag, kom 1852.
- 'Fastigiata' kallas även Irländsk idegran. Originalet upptäcktes som två plantor på hedarna vid County Fermanagh 1780.
- 'Washingtonii' En sort som kom 1874 och som finns kvar även idag.

Läs mer:

- Människan och floran Etnologi i Sverige
- Virtuella floran
- Traer rötter i kulturhistorien av Olav Skard
- The Hiller manual of trees and shrubs

Text: Katarina Wedelsbäck Blad

Foto: Kerstin Olsson